

Foto Xxx

Forse stalen pergola's heten de bezoekers welkom bij zowel de oostelijke als de westelijke entree. Bureau Blom&Moors heeft de stoere vormgeving en de groene kleur afgestemd op de portalen van het spoor dat de noordkant van het park begrenst. Die vormgeving zie je in heel het park terug, bijvoorbeeld in de lichtmasten en de bruggen. 's Nachts is het park afgesloten.

Op het waterplein bij de oostelijke entree wordt het park 'opengeritst' door het kunstwerk van Marieke Vromans. Op de noordelijke grens van het park groeit een lange rij grote zilversdoorns. De landschapsarchitecten hebben hier op voortgeborduurd door een nieuwe laan esdoorns aan te planten: ertussen heeft de stadscamping een plek gekregen.

Mariëlle Kok, Esther Kruit en Ginette Blom
www.kruitkok.nl
www.blom-moors.nl

Ruimte in het Spoorpark

Van de scouting en de stadscamping tot eenlingen met ideeën voor een kunstwerk en water in het park: gemeente Tilburg koos acht burgerprojecten die zelf aan de slag mochten in het hartje van de stad. Daarmee was de beschikbare ruimte opgesoupeerd zou je denken. Toch is het de landschapsarchitecten van KruitKok gelukt om ook leegte en weidsheid in het Spoorpark te creëren.

Tekst Miranda Vrolijk *Beeld* Paulien Varkevisser

Één paar treinrails herinnert in het Spoorpark nog aan vervoersbedrijf Van Gend&Loos. Jarenlang heeft dit bedrijf in het hart van Tilburg een overslagcentrum gehad, tot het in 2003 de deuren sloot. Het relict is door landschapsarchitecten Mariëlle Kok en Esther Kruit met zorg ingepast in hun ontwerp omdat het een deel van de ontstaansgeschiedenis van het park vertelt. Nu vormt de rails de drager van één van de hoofdroutes.

Eind juni is het Spoorpark officieel in gebruik genomen. Het is het resultaat van een intensief burgerparticipatietraject dat in 2016 begon. Gemeente Tilburg riep de burgers op om met ideeën te komen voor het braakliggende terrein. Uit de ruim tachtig inzendingen koos ze er acht waarvan de initiatiefnemers hun project op het terrein mochten realiseren. Dit zijn de scouting, het T-huis (horeca),

het kunstwerk De Rits, Outdoor Urban Sports park, BeweegR (beachvolleybal en paramedisch centrum), de Stadscamping, Levend water en de Kempentoren.

Om de realisatie van al deze initiatieven in goede banen te leiden, stelde de gemeente een regiegroep aan van voornamelijk oud-bestuurders. Deze groep heeft het bureau KruitKok de opdracht gegeven om samen met bureau Blom&Moors een ontwerp te maken voor het park. KruitKok heeft het ruimtelijke plan ontworpen, terwijl Blom&Moors zorgdroeg voor de vormgeving van de materialisering: het meubilair, de entrees, de bruggen en de verlichting.

De kwartiermakers hebben zelf hun project bekostigd, onder meer door fondsenwerving, sponsors en crowdfunding. Daarnaast heeft de gemeente ettelijke miljoenen in het park

gestoken, €2,6 miljoen voor het saneren en bouwrijp maken van de grond en €5,3 miljoen voor de aanleg ervan. Daarnaast is een jaarlijks onderhoudsbudget van €200.000 toegezegd.

„Het samenwerken met burgers is altijd heel dynamisch”, zegt Kruit, die samen met haar collega Kok meer participatieprojecten heeft begeleid. Het Spoorpark onderscheidt zich van andere projecten, omdat alle kwartiermakers hun ruimte op het terrein al hadden geclaimd voordat de landschapsarchitecten erbij betrokken raakten. „Eigenlijk was het hele park al vol.”

In een zes maanden durend traject, waarbij de landschapsarchitecten veel overleg met de kwartiermakers hadden en ook aparte bewonersavonden voor alle Tilburgers belegden, kwamen de twee tot een structuurplan. Daarin hebben ze de >

verschillende wensen aan elkaar gekoppeld, „overall hebben we gezocht naar relaties tussen de projecten”, zegt Kok. Op die manier bleef er letterlijk meer ruimte over in de vorm van een groot leeg evenemententerrein. Bovendien werd door het combineren van projecten het voor sommige kwartiermakers makkelijker om de financiering rond te krijgen.

De basisstructuur van het park wordt gevormd door twee lange lijnen die elkaar – gezien vanuit de oostelijke entree – op tweederde kruisen. De ene volgt de bestaande spoorrails en bestaat uit een halfverhard pad. De tweede lijn vormt de tegenhanger van dit pad, dit is de brede betonnen boulevard geworden. De twee routes 'ontspringen' uit een reusachtige ritssluiting op het oostelijke plein: het kunstwerk De Rits. Langs het halfverharde pad is een blauwe ader gerealiseerd, bestaande uit een waterplein, een speelbeek, een grote centrale vijver en een natuurlijk begroeide waterloop. Daarmee hebben de landschapsarchitecten ook de wens van levend, stromend water in de hoofdstructuur geïntegreerd.

Het park heeft drie belangrijke dynamische plekken waar verschillende activiteiten zijn geconcentreerd: bij de oostelijke en westelijke entree en in het midden van het terrein. Door deze trekpleisters wordt het hele park gebruikt. „Je hebt iets om naartoe te gaan.” Dit geldt momenteel in het bijzonder voor de westelijke entree die nog verder ontwikkeld moet worden, met name de infrastructuurverbindingen over de drukke Ringbaan, nu is deze entree minder goed bereikbaar. Zonder de beachvolleybalvelden, het paramedisch centrum en het hondenuitlaatveld, zouden mensen niet snel aan deze kant van het park komen.

Stadsgewoel

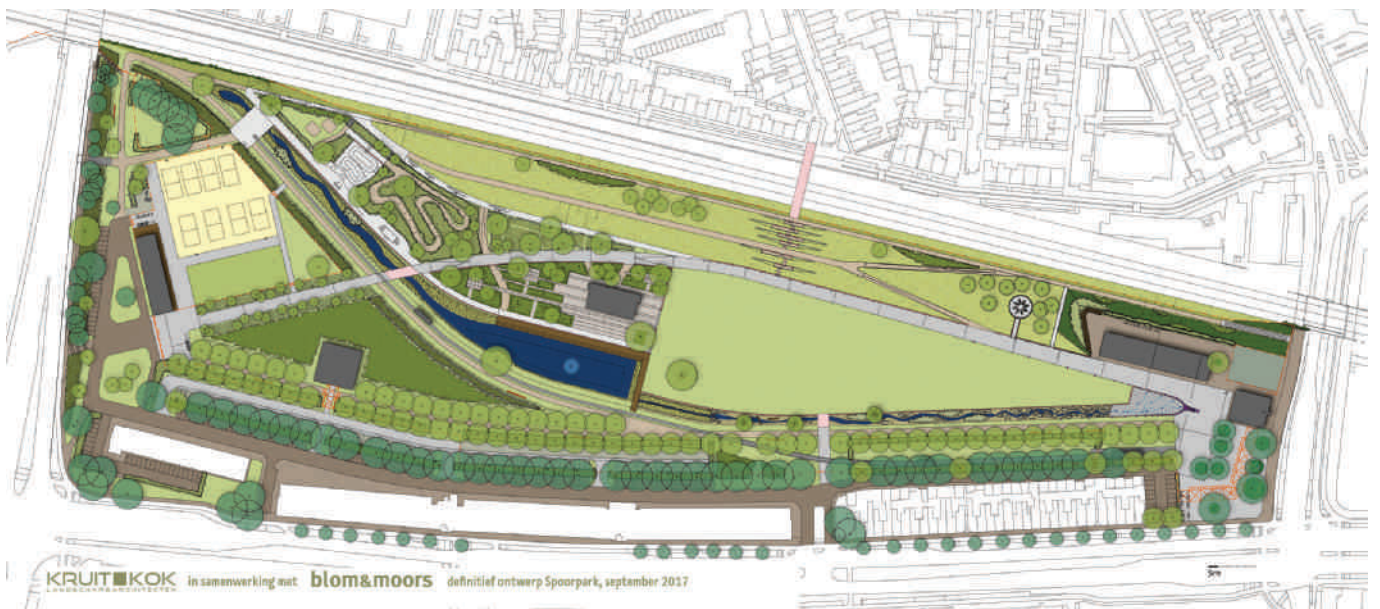
Bijna iedereen komt nu binnen via de oostelijke entree, die zich midden in het stadsgewoel bevindt. Hier vind je het clubhuis van de scouting dat is gecombineerd met een openbare kiosk met overkapping en het dynamische waterplein. De derde locatie ligt centraal in het park, hier is het T-huis in aanbouw, een grote horecagelegenheid. De grote aangren-

zende vijvervlonder is wel al aangelegd, evenals de vasteplantentuin. In het verlengde hiervan liggen de skatebaan, de bmx-route en een boulderterrein.

Wat voor de landschapsarchitecten vanaf het begin duidelijk was, is dat ze het 6 m hoge talud wilden activeren. Het park grenst aan het bestaande spoor dat ettelijke meters hoger ligt. „Zo'n hoog talud, daar moesten we iets mee”, zegt Kok. Ze hebben hier een tribune gerealiseerd die over het evenemententerrein uitkijkt. Ook is bovenop het talud een pad aangelegd. Dé optimale plek om de ruimte en weidsheid van het park te ervaren. „En de enige plek waar je de skyline van Tilburg kunt zien”, zegt Kruit.

In het voorjaar van 2017 werd het ontwerp van KruitKok door de gemeenteraad van Tilburg goedgekeurd. Tegen die tijd hadden de landschapsarchitecten iedereen binnenboord voor hun plan. Kruit: „Tijdens de algemene bewonersavonden gingen de kwartiermakers ons ontwerp verdedigen, dat was goed omdat daarmee het draagvlak voor ons ontwerp groter werd.” <

Spoorpark Tilburg

Locatie Tilburg
Oppervlakte 7,5 ha
Eigenaar gemeente Tilburg
Coördinatie project Stichting Spoorpark, voorheen de regiegroep
Projectperiode 2016 - 2019
Burgerinitiatieven de scouting Esjeeka, het T-huis (horeca), De Rits (een kunstwerk van

Marieke Vromans), Outdoor Urban Sports park (skatebaan, bmx-track en boulderen), BeweegR (beachvolleybal en paramedisch centrum), de Stadscamping, Levend water van Lucy Bathgate en de Kempentoren (een uitkijktoren).
Ruimtelijk ontwerp KruitKok Landschapsarchitecten

Vormgeving inrichtingselementen Blom&Moors
Ontwerp vasteplantentuin Climmy Schneider
Aanleg Brouwers Groenaannemers
Aanleg waterplein Rots Maatwerk
Beheer één beheerdersconciërge vanuit de gemeente, i.s.m. vrijwilligersgroepen

Parallel aan de halfverharde hoofdroute is een blauwe ader ingepast. In het oostelijke deel bestaat die voor een groot deel uit een speelbeek voor kinderen. Waarmee ook aan de bewonerswens van natuurlijk spelen is tegemoetgekomen. Het water in de beek wordt gefilterd door een helofytenfilter, dit staat los van het waterplein, dat voorzien is van een apart filtersysteem.

Het kruispunt van de twee hoofdroutes. Het berkenbos links is spontaan opgeschoten toen het terrein niet werd gebruikt en heeft ecologische waarde, daarom is het ongemoeid gelaten door de ontwerpers. De brug is een ontwerp van Blom&Moors, die is zwaar uitgevoerd omdat er bijvoorbeeld een ambulance overheen moet kunnen. Als tegenhanger zijn de leuningen transparant gehouden.

De verschillende zitranden en de halfverharde paden van de tribune zijn als het ware in het 6 m hoge talud geschoven. Het beton van de zitranden wordt af en toe onderbroken door bamboe, „een warmer materiaal nodigt meer uit om te gaan zitten”, aldus Ginette Blom. Het overige talud is ingezaaid met een inheems zadenmengsel en wordt beheerd als schraal bloemrijk grasland.

Het Spoorpark biedt volop recreatiemogelijkheden voor mensen van alle leeftijden. Overal vind je zitranden zoals hier bij de skatebaan, zodat je zowel actief als passief de baan kunt gebruiken. Hij is ontworpen door Urban Outdoor Sports en door KruitKok in het ontwerp ingepast.

De bmx-track is ontworpen door de kwartiermaker zelf, Urban Outdoor Sports, en door Kruit en Kok ingepast in het ontwerp. De route is volledig ingepakt met inheemse heesters die dichte gemengde haagblokken moeten gaan vormen. „zodat ook vogels, konijnen en egels een verblijfplek hebben in het park”, zegt Kruit.